

КУЧЛИ ДАВЛАТДАН — КУЧЛИ ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ САРИ

ЖАМИЯТ

№ 18 (701)
2020 йил
12 июнь,
Жума

Ижтимоий-сиёсий газета 2006 йил 31 августдан чоп этила бошлаган www.bong.uz jamiyatgzt@mail.ru

“Бировнинг оғриғини ҳис қилдингми —

ДЕМАК, ИНСОНСАН!”

Карим Баҳриев билан суҳбат

Шароф Бошбеков мулоҳазалари

Кичкинтойингиз

“мен” и

СИЗга қараб шаклланади!

Руҳшунос маслаҳати

**ҚИСКА
САТРЛАРДА
ЎҚИНГ!**

Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузурида “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти фаолияти ташкил этилади.

ХАЛҚАРО РЕЙТИНГ НИМА УЧУН КЕРАК?

ҚОНУН ИЖРОСИ СИФАТЛИ ЖОРИЙ ЭТИЛСА...

ПАНДЕМИЯ ОИЛАЛАР ДАРОМАДИГА САЛБИЙ ТАЪСИР ҚИЛАДИ

Халқаро рейтинг нима учун керак?

Ўзбекистон халқаро майдонда ўз нуфузини юксалтириш йўлидан бормоқда. Мамлакатимизда изчиллик билан ислохотлар амалга оширилган экан, миллий рейтингимизни белгилаётган агентликлар уларни муносиб баҳоламоқда.

Авалло, рейтинг нима учун керак, деган табиий савол туғилади. Рейтинг турлича бўлиши мумкин, бизнес рейтинг, инвестициявий жозибadorлик рейтинг ва бошқалар. Ҳар қандай давлат рейтингларда иштирок этса ва у юқори ўринда бўлса, бу ушбу давлатнинг очиқлиги, шаффофлиги ҳамда иқтисодий салоҳиятини намоён этади. Шундан келиб чиқиб айтиш керакки, иқтисодий тараққиётни таъминлаш учун кенг қўламли ислохотлар олиб бораётган ва ривожланиш палласида бўлган давлатлар, албатта, рейтингларда муносиб ўринларни эгаллашга интилиши табиий. Негаки, бугунги замонавий дунёда ҳамкорлик ўрнатиш истагида бўлган

давлатлар ва ташкилотлар умумэтироф этилган рейтингларга, эътибор қаратади.

Бугун Ўзбекистон очиқлик сиёсатини олиб бориши натижасида халқаро майдонда ўз обрў-эътиборини мустақамлаб бормоқда. Бу, аввало, қўшни давлатлар ва нуфузли ташкилотлар билан ҳамкорлик фаолияти, шунингдек, давлат органларининг халқ манфаатларини тўла ифода этишига қаратаётган эътиборнинг самарасидир.

Сўнгги қисқа вақт мобайнида мамлакатимизда амалга оширилган инсон ҳуқуқларини таъминлаш, сўз эркинлиги, бизнес юриштида энгиллик ва имтиёзлар бериш, коррупцияни батамом

туғатиш борасидаги ислохотлар жаҳон ҳамжамияти томонидан кенг эътироф этилди. Натижада Ўзбекистон халқаро рейтингларда юқори ўринларга кўтарилиб, ўз ижобий имижини яхшилаб бормоқда. Дунё мамлакатлари, халқаро ташкилотлар ва инвесторлар мамлакатимизга истиқболли ҳамкор сифатида муносабат билдирмоқда. Оддий айтганда, Ўзбекистон хорижий аренада ишончли ҳамкор қиёфасида намоён бўляпти.

Президентимизнинг “Ўзбекистон Республикасининг халқаро рейтинг ва индекслардаги ўрнини яхшилаш ҳамда давлат органлари ва ташкилотларида улар билан тизимли ишлашнинг янги механизмини жорий қилиш тўғрисида”ги фармони мақсуд ушларни янги босқичга олиб чиқади. Ушбу фармон билан эндиликда “Глобал рақобатбардошлик” индекси, “Иқтисодий эркинлик” индекси, “Логистика самарадорлиги” индекси, “Бизнес юришти”

индексида муносиб ўрнини эгаллаш бўйича алоҳида орган фаолият юрताди. Давлат органлари биринчи раҳбарларининг фаолияти самарадорлигини баҳолашнинг бош мезони халқаро рейтинг ва индексларда мамлакатнинг ўрнини яхшилашга қаратилади. Натижада раҳбар ўзи бошқараётган соҳанинг ривожланиши, унинг ички ва ташқи рейтингларда юқори ўринларни эгаллаши учун самарадорликни ошириш масалаларига эътибор қаратади.

Маълумотларга кўра, давлатлар макени белгилаб берадиган 100 дан ортиқ халқаро рейтинг ва индекслар бор. Минг афсуски, баъзи бир рейтингларда умуман ўринга эга эмасмиз ёки қуйи поғоналардан ўрин олганмиз. Сабаб бу борада тизим ва фаолият олиб борувчи орган бўлмаган. Аслида ушбу рейтингда бизнинг реал ҳолатимиз юқори ўрнини эгаллашга муносиб бўлиши мумкин.

Айтиш керакки, давлат имижини халқаро даражада оширишга бел боғлаган ва халқ тақдирини ўйлаган лидерларнинг ўз имкониятларини намоён этиш фурсати келди.

Нодир ЖУМАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Пандемия оилалар даромадига салбий таъсир қилади

Ҳозирги пандемия билан боғлиқ мураккаб вазият тарозисининг бир палласида аҳоли саломатлиги, иккинчи палласида иқтисодиёт масаласи турибди. Ҳали коронавирус чекингани йўқ. Касалликни юқтириб олаётганлар қайд этилмоқда.

Вазият мураккаб. Президентимиз бошчилигида аҳоли саломатлигини ҳимоя қилиш бўйича самарали тизим муваффақиятли иш олиб бормоқда. Пандемия бутун дунё халқларининг нафақат саломатлигини, балки иқтисодий аҳолини ҳам қийинлаштириб қўйди. Хусусан, мамлакатимизда ҳам ишсизлар сони кўпайишига олиб келди. Дастлабки ҳисоб-китоблар пандемия 450 мингга яқин оилалар даромадига салбий таъсир қилиши мумкинлигини кўрсатмоқда.

Президентимиз камбағалликни қисқартириш масалалари бўйича видеоселектор йиғилишида бу масалаларга алоҳида эътибор қаратди. Аҳоли ижтимоий қўллаб-қувватлашнинг қўллаб имкониятларини белгилаб берди. Бу борадаги сусткашликлар қаттиқ танқид қилинди. Устувор вазифалар белгилаб берилди.

Президентимиз томонидан аҳоли бандлигини таъминлаш ва камбағалликни қисқартириш давлат сиёсатининг устувор йўналишлар сифатида қўйилгани, бу борада йил бошидан вазифалар белгилаб берилгани айни муддао бўлиб, ҳозирги оғир вазиятда сезиларли равишда аҳолининг ижтимоий ҳимоясини таъ-

минламоқда. Жумладан, “Саховат ва кўмак” умум-халқ ҳаракати доирасида рўйхати шакллантирилган муҳтож оилаларнинг 540 мингтасига 307 миллиард сўмлик кўмак берилди.

Албатта, камбағал оиланинг ҳеч бўлмаса битта азёси иш билан таъминланса, бундай оиланинг мушқули анча осон бўлади. Давлатимиз раҳбари ҳар бир фуқаронинг муаммоси билан алоҳида шуғулланиш, бу синовили даврда рақамлар ординда қувши эмас, балки халқни рози қилиш учун чин кўнгилдан ишлаш керак эканлигини таъкидлади. Шу мақсадда 1 октябрда тирикчилик учун зарур энг кам миқдор ва минимал истеъмол саватчасининг ҳуқуқий асосларини ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди.

Ҳар бир раҳбар, мутасадди ўз ҳудудига масъулиятни, одамларнинг дардини, оилалар аҳолини чуқур ҳис қилиб фаолият юритса, аҳоли даромадларини ошириш ва камбағалликни қисқартириш имкониятлари кўп. Масалан, Бандлик ва меҳнат

муносабатлари вазирлиги тизимида 300 минг аҳолини жамоат ишларига жалб қилиш, 265 нафарини ишга жойлаштириш, жумладан вазирлик жамғармаси ҳисобидан шахсий томорқаларга 36 миллиард сўм субсидия ажратиш орқали, 18 минг камбағал аҳоли бандлигини таъминлаш имконияти мавжуд.

Бундай имкониятларни “Ҳар бир оила — талбиркор” давлат дастури мисолида, қишлоқ хўжалиги мисолида ҳам қўллаб келтириш мумкин. Мисол учун, жорий йилда оилавий талбиркорлик дастурларига 4 триллион сўм маблағ йўналтирилмоқда. Шунингдек, қишлоқ хўжалигида йил якунига қадар 51 минг гектар ерларни ўзлаштириш эвазига 45 минг одам бандлигини таъминлаш режалаштирилган. Худди шу каби гаилдан бўшайдиган 120 минг гектар майдон такрорий экин учун ажратилиб, 300 мингга яқин оилалар даромад манбаи яратилиши мўлжалланган.

Ҳар биримиз ўз вазифа ва масъулиятимизга виждонан ёндашиб, тева-рак-атрофга эътибор билан қараб, қийналаётган инсон ёки оиланинг аҳолининг дилдан ҳис қилиб, давлатимиз томонидан яратилаётган шароитларни уларнинг ҳаётига олиб киришимиз зарур, деб ўйлайман. Давлат раҳбари қўйган ҳар бир вазифа қуйида сифатли бажарилиши биз, депутатларга ҳам бевосита боғлиқлигини унутмай, режа ва масъулият билан ёндашишимиз зарур.

Мавжуда ҲАСАНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Қонун ижроси сифатли жорий этилса...

Ҳар қандай давлатда қонун устуворлиги, унинг жойлардаги ижроси қонун ижодкорлиги фаолиятининг тизимли ва сифатли ташкил қилинишига боғлиқ.

Давлатимиз раҳбарининг “Давлат ҳуқуқий сиёсатини амалга оширишда адиля органлари ва муассасалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони ана шу мақсадларга хизмат қилиши билан аҳамиятлидир.

Мақсуд ҳужжат билан соҳадаги мумоларни ҳал қилишга қаратилган аниқ комплекс чора-тадбирлар белгилаб берилди. Қонун ижодкорлиги соҳаси бўйича ҳам бир қатор янги амалиётлар жорий этиляпти. Хусусан, давлат органлари учун қонун ҳужжатларини қабул қилиш борасида бир қатор чекловлар ўрнатилди. Яъни, жисмоний ва юридик шахсларга нисбатан жавобгарлик белгиловчи ҳуқуқий нормалар қонунлар билан белгиланадиган бўлди.

Шунингдек, фармон билан техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатларга ҳуқуқий нормалар киритишга йўл қўймаслик белгиланмоқда. Техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатларни Адлия вазирлигида мажбурий тартибда ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш ҳамда ижобий хулоса олингандан сўнг ҳисобга олиниши ва кучга кириш тартибининг амалиётга жорий этиш кўзда тутиляпти. Бу каби омиллар амалиётда юзага келадиган тушунмовчиликлар-

нинг олдини олишга хизмат қилади.

Яъни, айрим давлат органлари томонидан қурилиш ёки бошқа соҳага оид техник талаблар акс этган нормаларни ўзлари ҳоҳлаганича ёки ҳуқуқий асосланмаган ҳолда белгилаши оқибатида бу талабларнинг аксариятини бажариш имконияти бўлмаганлиги сабабли фуқаролар ва ташкилотлар томонидан қурилиш ёки бошқа фаолиятини амалга ошириш учун мансабдор шахс билан “келишиш”га ҳаракат қилинган. Эндиликда бу каби салбий амалиётга чек қўйилди.

Албатта, биз депутатлар томонидан фармонда белгиланган барча вазифаларни ўз вақтида ва сифатли ижросини таъминлаш борасида тегишли назорат ўрнатилиши ҳамда қонун ижодкорлиги, ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштириш борасида маъсул давлат идоралари билан бирга барча зарур чора-тадбирлар амалга оширилади.

Зеро, сифатли ва халқчил қонунларнинг қабул қилиниши қонун ижодкорлиги тизимини янги босқичга олиб чиқиш билан бирга мамлакатимизнинг халқаро рейтинг ва индексларда янада юқори ўринларга чиқишига ҳам хизмат қилади.

Дилмурод ИСМОИЛОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Ушбу саҳифа Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтиларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондига “Фаровон ҳаёт қонуни устуворлигида” грант лойиҳаси асосида тайёрланди.

Олий Мажлис Сенатининг бешинчи ялпи мажлисини жорий йил 19 июнь куни чақириш тўғрисида қарор қабул қилинди.

“Бировнинг оғриғини ҳис қилдингми — ДЕМАК, ИНСОНСАН!”

Карим БАХРИЕВ:

Сиз учун ҳақиқат нима?

— “Ҳақиқатни истайдиган ҳар қандай одам даҳшатли даражада кучлидир” — деб ёзади ўз кундаликларида Ф. Достоевский. Нега бундай, бир қарашда ҳақиқатни ҳамма истайди? Буюк ёзувчи аслида маънавий, руҳоний кўрликни назарда тутмоқда, чунки Ийсо Масиҳ айтган — «...Кўзларингиз бор — кўрмайсиз, қулоқларингиз бор — эшитмайсиз». Шу аснода Жалолиддин Румийнинг: “Кўз — ни юмгил, кўзга айлансин кўнгил”, — деганлари ёдга тушади. Жисмоний кўзларингиз очик, аммо қалб кўзларингиз юмилгандир, дунё ҳақиқатини англашга уринасиз, аммо дунё ҳақиқатини кўра олишга дил кўзингиз юмуқлиги имкон бермайди, азалий ҳақиқатни — Тангри таолонинг ҳақиқатини, ўлимни ва ундан кейиннинг ҳақиқатини, дунёнинг интихоси ва ибтидосини, қазои қадарни, ҳисоб кунини англасангизгина бу дунёнинг ҳақиқати аёнлашади, бу дунёнинг қадри қанчалик экани у дунё билан ўлчанади ва унинг нархи арзон, ўзи ўт-кинчилиги маълум бўлади. Шунинг учун Бобораҳим Машраб: “Дунёнинг кетига шаппатилаб ўтдим”, — дейди. Машраб Достоевский айтган Ҳақнинг “ҳақиқатини истайдиган”, шу туйғайли “даҳшатли даражада кучли” бўлиб кетган инсон эди, шунинг учун у дорга тортилди.

Инсонийлик деган тунча, сўз ва амал бирлиги ҳақида...

— “Ҳақиқат нима?” деган савол сингари “инсон ким”, “нега дунёга келди” ва “нима учун яшайди” сингари саволлар устида минглаб йиллар мобайнида инсониятнинг асл ақллари бош қотириб келади, бу саволлар фалсафанинг бош саволларидир. Одам нима деган саволни ашадий тарзда кескин қўйган инсон Имом Ғаззолий эдилар: “Совуқ есанг — устингни ёпансан, қорнинг оч қолса — овқат топиб ейсан, ҳирсинг тошса, жуфтингни топиб, ҳирсингни қондирасан... Бу ишларни чоҳорполар — тўртбёқли ҳайвонлар ҳам қилади. Сен инсонсан. Инсон бўлсанг, нега дунёга келдинг, нима учун яшайсан. Шунинг бил, ўзингни сўроқла, ўзингни топ!” Ёки Навоий: “Эл нетиб топгай мениким, мен ўзимни топмасам?!” Ёхуд Нодирбабегим: “Мақсад на эди жаҳона келдинг? Кайфиятингни баён этиб кет!” Буларнинг бари инсонликнинг фундаментал асосларидир. Инсоний қадр-қимматга соҳиблик, дипломатикдан ҳаё қилиш, ўзини топиш ва ҳақиқатини баён этиш, сўз эркинлиги... “Ўз оғриғини ҳис қилдингми — демак, тириксан, бировнинг оғриғини ҳис қилдингми — демак, инсонсан”, — деган авлиёлар. Демакки, ана шу шафиқлик, раҳмдиллик, ҳаё ва муҳаббат — инсоннинг белгиларидир, бешафқатлик, адоват, разолат ёввойи жониворлик-

нинг белгиларидир.

Инсонни инсон қиладиган — унинг инсоний фитратидир, шафиқ ва раҳмли қалбидир. Инсонни инсон қиладиган нарсаси фикрлаши ва кўнгилчанлигидир, қалбсиз ва фикрсиз одамнинг ариқ бўйида ўсиб ётган қамишдан фарқи йўқ, деган эди Блез Паскал.

Сўз ва амалнинг бирлиги ҳам инсонликнинг бир таркибий қисмидир. Сўзнинг ҳаддан зиёд жозибалилиги ва унга амалнинг йўқлиги, сўз ва амал орасидаги жарликнинг юқодай ҳувиллаб ётган дашти — катта фожиадир.

Ижодкорнинг позицияси...

Рост гапириш инсоннинг бошқа инсонлар олдидаги биринчи мажбуриятидир. Ҳеч кимнинг бошқа бировни алдашга ҳаққи йўқ, Бировни алдаш, кўзни лўқ қилиб, ёлгон сўзлаш унга нисбатан ҳурматсизликдир. Умуман олганда, муайян одамни алдаганингизни билиб қолса, қаттиқ хафа бўлади: “Мени алддинг, бола кўрдинг, бефаҳмга йўйдин!” — дейди. Зеро, сўзланган ёлгон ёлгон сўзланаётган инсонга нисбатан ҳурматсизликдир. Бутун бир халққа ёлгон сўзлашни айтмас ҳам бўлади. Бир кишига айтилган ёлгон кечирилмас экан, бутун бир халқни тинимсиз алдаш мумкинми?! Бу — нафақат халққа нисбатан нописандлик, барчани қадр-қимматда тенг қилиб Яратганнинг қошида ҳам гуноҳдир. Зеро, муқаддас китобларда айтилгандай, Аллоҳ рост гапирганларни севади.

Ҳақиқат барибир ошкор бўлади. Кеча шўро тоталитаризми даврида айтилмаган гаплар бутун айтилмоқда, ошкор этилмоқда. Бугун айтилмаётган гаплар эртага айтилади. Авраам Линкольн айтганидай: “Бир ҳовуч муайян одамларни бир умр алдаб юриш мумкин, бутун халқни муайян вақт давомида алдаб юриш мумкин, аммо бутун халқни ҳамisha алдаб юришининг иложи йўқ”.

Ёлгон лаганбардорликнинг воситасидир. Хушомад — тиз чўкиб қилинган ҳужум, эгилиб қилинган қароқчилик, дейдилар. Бир одам иккинчи одамни ёлгондан мақтар экан, унинг нимадандир таъмаси бор. У нимагадир эришмоқчи, ненидир олмоқчидир.

Ҳақиқат бекорга айтилиши мумкин, аммо ёлгон бекорга айтилмайди. Хушомад қилаётган одам мақталаётган одамга муҳтождир, мақталаётган одам эса унга муҳтож эмас. Шунинг учун хушомад энг аввало, хушомад қилинаётган одамни ҳақорат қилади.

Жамиятда муносабатлар хушомадга қурилса, бу миллат учун жиддий фожиадир.

“Каттага гап қайтарма, бетгачопарлик қилма!” — деган насиҳатлар ҳали суяги қотмаган болага қилинганда, эҳтимол, тушунарлидир. Аммо у ўзини тугиб олган халқнинг ҳаёт тарзига айланмаслиги керак.

“Рост сўзни даб-дурустдан айтсанг, халқ издан чиқиб кетади. Тўполон бўлади. жанжал кўзгалади...” — деган гаплар халққа нисбатан адолатсизликдир. Бу, биринчидан, халқни ўз фикрига эга бўлмаган, биров бир нарса деса, эргашиб кетаверадиган аморф бир гўдак сифатида фаҳмлашдан келиб чиқади.

“Рост сўзни даб-дурустдан айтсанг, халқ издан чиқиб кетади. Тўполон бўлади. жанжал кўзгалади...” — деган гаплар халққа нисбатан адолатсизликдир. Бу, биринчидан, халқни ўз фикрига эга бўлмаган, биров бир нарса деса, эргашиб кетаверадиган аморф бир гўдак сифатида фаҳмлашдан келиб чиқади. Иккинчидан, бунинг оқибатида халқни озод инсонларга хос ҳурфикрликдан мосуво этиш юртни орқага, таназулга судрайди. Учинчидан, айнан рост сўзлаш, ростлик кўзголиши мумкин бўлган жанжаллардан сақлайди. Зеро, тўполону фитна рост сўздан эмас, қамиш айнан ёлгон сўзларнинг, маккорлик ва айёрликнинг натижасида юзага келади. Энди, ростини айтганда, ҳақиқатдан қўрқаман, дея ўзини ёлгон билан овутиш бир одам учун ҳам уятли бўлгандай, бутун бир жамият учун айниқса шармандалидир.

Тўғрисузлик — одамнинг бошқа одам олдидаги, халқни ва миллати олдидаги бурчидир.

Муҳаммад Юсуф:

“Андижонда қад тикла-масмиди Тожмаҳал”, — деб ёзган, Абдулла Орипов: “Нечун бу тупроқ деб йиғлади Фурқат, О, Қашқар тупроғи қашшоқмидинг сен?” — деб айтган яна бир юртга сигмаган шоиримиз Фурқат ҳақида... Бизда ҳақиқий истеъдодларни юзага чиқаришмайдимиз ёки халқ ҳақиқий истеъдодни тан олишга тайёр эмасми?

— Болалигимда эслайман, маскунимиз ёнида Гулмурод бобо бўлардилар, одамлар Гулбек ҳам дейишарди. Меҳнатқаш, умри кетмон билан ўтган инсон. Шу одамлар бирорта китоб ўқиган деб ўйламайман. Ҳаёт уларни доно қилган, донишманд айлаган.

Қарашлари жуда кескин эди. Бир куни мактабда комсомол (ўша замоннинг “коммунистик ёшлар иттифоқи”) фаолларидан бўлиб ишлаётган ёш ўқитувчи коммунистик партияга аъзо бўлганини унга айтишади: “Гулбек бобо, журангиз Сормон бобонинг ўғли комсомол эди, партияга ўтибди, коммунист бўлибди, эшитдингизми?” Гулбек бобо: “Эҳ-ҳе, ҳа, илон эди ўзи, адждарҳо бўлибди-да”, — дедилар. Бу ўша замондаги коррупция ва кўзбўямачиликларга берилган баҳо эди. Халқ кўрмаслиги мумкин, лекин сезади, дейдилар.

Ёки Рауф Парфини олинг. Ҳамма шоирман деганлар радио ва телевиденидан тушмаган, ҳар йили китоблар чоп эттирган, “халқ шоири”, “халқ ёзувчиси” бўлиб, кўкрагига шақир-шуқур темирчаларни силкитиб таққанча, мажбураб йиғиб келинган, сақич чайнаган “зулфиячи” қизларга шиғирларини ўқиб юрган, ҳуқуқатдан ажратилган уйларида қаймоқ ялаб, тизма тизган узундан-узоқ йилларда ҳеч ерга рухсат этилмаган, уйсиз, оч-наҳор кўчаларда юрган, тинимсиз қувғин қилинган Рауф Парфи адабиётнинг абадийлигига қовушди. Рауф Парфи деган исми тилга олган заҳоти исталган ўқувчи жойида бир қалқиб тушади, шоир пок ва хокисор бўлгани ҳолда инсоний мақомини ҳаммаса баланд тутганини билди. Унга кун бермаганларнинг шеърларини бугун биров ўқийгани ҳам, ўзларини эслаётгани ҳам йўқ.

Ёхуд Қодирийни эсланг. Уни сотганлар, душман қўлига айбнома битиб тутганлар бир муддат халқ кўзига даҳо бўлиб кўринишга уринди, том-том китоблар чоп этди, “академик шоир”, “давлат мукофоти лауреати” ва ҳоказо бўлди. Бутун исталган ўқувчидан ва ҳатто ҳаққоний илм аҳлидан сўранг: “Ўзбекнинг биринчи раҳамли ёзувчиси ким?” деб, “Қодирий!” — деб жавоб беради. “Ўзбек адабиётининг энг буюк романи қайси?” — деб сўрасангиз, ҳамма “Ўтган кунлар романи!” — дейди. Шунча жабр-ситам, қатағону қувғин, таъқибнинг қўлидан нима келди?

Шунинг учун, ўйлайманки, зулм узоқ истиқболда бор истеъдодни йўқотолмайди ва йўқ истеъдодни ҳар куни ойна жаҳондан тикиштириб, унвонлар қалаштириб, халқ дилига ўрнаштира олмайди. Навқирон йигитлигидаёқ оттириб юборилган Қодирий адабиётда голиб бўлиб абадий қолаверади. Умрида бирор-бир амалу мансабга минмаган Рауф Парфи юксакда эди ва шу юксакда турибди. Қашқарга қувиб юборилган Фурқат, юртга сигмай, Ҳиндистонда кўним толган Бобур, дорга тортилган Машраб барибир абадий адабиёт юксаклигидадир.

Ана шундай ҳақ ошиқлари ва ҳақиқат талабгорлари бизни ўзига тортадиган нурадир.

Барно СУЛТОНОВА
суҳбатлашди.

Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш борасида амалга оширилаётган ишларни баҳолаш бўйича танлов ўтказиш тартиби тўғрисидаги низом ҳамда танловнинг ташкилий ишчи гуруҳи таркиби тасдиқланди.

Шароф БОШБЕКОВ

БУЮК (Истеҳзоли ўйлар) БАХТИЁРЛИК

Бизда ҳамма нарса буюк. Бахтиёрлигимиз ҳам...

Ахир ўзингиз ўйланг, хотинимиз икки юмалоқ акирсовун топганига ўзида йўқ шод! Ҳамкасбимиз боласини боғчага жойлаштирганидан шунақа бахтиёрки, анчадан бери хафалашиб, борди-келдини йиғиштириб кўйган қариндошиникига бир тоғора сомса қилиб бориб кўриб келади! Бўш автобусни кўрсак ҳам бахтли бўлиб кетаверамиз! У ёки бу идорага бир боришда ишимиз битса ҳам хурсандмиз! Сотувчи жилмайиб кутиб олса ҳам севишиб кетамиз! Майли, ҳеч нима бермасин, ҳеч нима олмайлик, қайтимиям садақа, лекин жилмайди-ку! Арзон-гаровга бир дунё нарса харид қилгандек, шунгаям кўнглимиз тоғдек кўтарилиб кетади! Уни айтасиз, бир кило мих олсак ҳам бахтли бўлиб кетамиз! Тўғри, мих жониворнинг икки томонидаям «қалпоғи» бор, лекин топилди-ку бу зорманда! Шунгаям дўппимизни осмонга отамиз!

У ёқ-бу ёққа сафарга чиқсангиз бола-чақага, таниш-билиш, ошна-оғайнига нима совға олсам экан, деб бош қотириб ўтирмаймиз. Хотинга битта суварак ўлдирадиган дори олиб келсангиз бўлди — севинганидан бўйингизга осилиб олади! Мактабда ўқийдиганига битта қалам, боғчадагисига тўғноғич, бешикдагисига аттордан бир шода кўзмончоқ олиб келсангиз ҳамма шод, ҳамма бахтиёр! Дўстингизга бир кути сигарет совға қилсангиз, эвазига чойхонада ош қилиб беради! Мен, масалан, иш билан Москвага борганимда бошлиғимизга бир кути қоғоз кистирғич (скрепка) олиб келиб, икки ойдан кейин бўлим бошлиғи бўп кетганман!

Иккинчи жаҳон уруши ногирони қонунда кўрсатиб қўйилган «Запорожец»ни пора бермай олганига хурсанд! «Тез ёрдам» вақтида келса, дорихонадан тумов дори тополсак, қассоб гўштни суяксиз тортиб берса ҳам бахтли бўлиб кетаверамиз! Юз сўмлик, эллик сўмлик қоғоз пуллар алмашганда «Менда пул йўқ!», «Менда пул йўқ!» деб хурсандлигидан сакраганларни кўрганман! Қаранг, пулимиз йўқ бўлсаям севи намиз!

Пионерлик бўйинбоғини тақиб қўйишганда жуда бахтиёр бўлиб кетганим эсимда. Энди ҳайрон бўламан — нега севишим? Нима, бошқача бўлиб қолдимми, менга атрофдагиларнинг муносабати ўзгарди, яхши кийиниб, яхши еб-ичадиган бўп қолдимми? Ёки кўшни партада ўтирадиган қиз менга мулойимроқ қарайдиган бўлдимми? Нима ўзгарди? Ҳеч нима. Унда нега хурсанд бўламан? Қаёқдан билай...

Болалигимизда самолёт пахтага дори сепганида севишиб кетгандан югурардик. Талабалик пайтларимизда «Брежнев келармиш» деб дарслар тақатақ тўхтатиларди. Кўчанинг икки бетид

қалдирғочдай тизилиб қўлимизда байроқчаларни силкитганимизча шод ҳайқира эдик. «Ура» деб бақиравериб, бир ҳафтача овозим бўғилиб юрганман. Оталаримиз Сталинин кўзларига ёш билан олқишлашган, буваларимиз Ни-

Жуда ғаройиб халқмиз-да. Инқилоб йиллари оталаримиз қўлида қурол билан... боболаримизга қарши курашганида ҳам хурсанд бўлганмиз. Павлик Морозов деган зумраша ўзини дунёга келтирган, ҳаёт берган падарини сотганида ҳам қалбларимиз фахрга тўлган! Қадимий ва такрорланмас Бухорои Шарифни Фрунзе аэропланлари бомбалаганида ҳам «Хур замон келди!» деб севишганмиз! Бизнинг бахтиёр бўлишимиз бунчалик осон бўлмасая-я!..

колай подшоно дуо қилишган. Улар бошимизга не-не кулфатлар ёғдирса-да, хурсанд бўлаверамиз.

Жуда ғаройиб халқмиз-да. Инқилоб йиллари оталаримиз қўлида қурол билан... боболаримизга қарши курашганида ҳам хурсанд бўлганмиз. Павлик Морозов деган зумраша ўзини дунёга келтирган, ҳаёт берган падарини

сотганида ҳам қалбларимиз фахрга тўлган! Қадимий ва такрорланмас Бухорои Шарифни Фрунзе аэропланлари бомбалаганида ҳам «Хур замон келди!» деб севишганмиз! Бизнинг бахтиёр бўлишимиз бунчалик осон бўлмасая-я!..

Фандан маълумки, ҳеч нарса бордан йўқ бўлмайди, йўқдан бор бўлмайди. Фақат моддалар бир турдан иккинчи турга айланади, холос: муз сув бўлади, сув — буғ, буғ ёмғир бўлади ва ҳаказо. Маънавиятда ҳам худди шундай. Оллоҳ таоло кўз ёшию кулгини, шодлигу маъюсликни, бахту бахтсизликни теппа-тенг қилиб қўйган. Биров қамқондан чиқди, дейлик. Албатта хурсанд бўлади. Лекин, биласизми, бу хурсандчиликнинг миқдори у қамалганидаги халқчилик миқдорига тенг келади. Ёки пулини йўқотган одамнинг таассуфи у пулини топиб олгандаги севишч миқдори билан баробардир. Унда нега биз доим хурсандмиз? Нега, қачон қарама — далада байрам? Куз ёшу аламларимиз қайга кетди? Ҳаммангиз ҳинд фильмларини кўргансиз, қахрамонларининг тақдирига ачиниб йиғлагансиз. Мен кўпинча кинотеатрда томошабинни кузатиб ўтираман. Қизиқ, шунчаки маъюсланиб, «ух» тортиб қўйса ҳам бўлаверадиган воқеаларгаям хўнг-хўнг йиғлашади. Европа томошабинлари ҳинд фильмларини кўриб бизчалик йиғламас экан. Биз нега йиғлаймиз? Негаки, биз фильм қахрамонларининг ачиқ тақдирига қўшиб, икки юмалоқ акирсовун топганимиздаги хурсандчилик, болаимизни боғчага жо йлаштириганди бахтиёрлик, бир кило мих топганимиздаги муҳрамлик, бўш автобусни кўрганимиздаги севишч, сотувчи жилмайиб қараганидаги шодлик, бирон идорага бир боришда ишимиз битганидаги хурсандчиликнинг «ўрнини тўлдириш» учун ҳам йиғлаймиз! Ҳисобли дунё-да — ҳеч нима бордан йўқ бўлмайди... Чалган чапакларимиз, қичқирган «ура»ларимиз учун ҳам энтикиб-энтикиб йиғлаймиз, шу билан энгил тортамиз, сўнг куч тўплаймиз-да, кинотеатрдан чиқиб яна ўша хур-

сандчиликка лиммо-лим бахтиёр ҳаётга сингиб кетамиз... Қарабсизки, яна бахтиёрмиз-да!

Тавба, мундоқ ўйлаб қарасам, мушук миёвласа ҳам бахтиёр бўлиб кетаверарканмиз!

Бир камбағал одам бор экан. Ўзи, хотини, беш-олтита боласи, қари ва касалманд ота-онаси — барчаси бир бўлиб, каталакдайгина бир хонали уйда яшар экан. Бундай ҳаёт жонидан тўйдириб юборибди-ю, маслаҳат солгани оқсоқолнинг ҳузурига борибди. Аҳволини тушунтирибди.

— Ҳа, чиндан ҳам шароитинг оғир экан, — дебди оқсоқол унинг гапларини эшитган. — Лекин ўлимдан бошқа ҳамма нарсанинг иложи бор. Иложи шуки, сен бир эчки сотиб олиб, ўша каталакдай уйингга боқасан.

— Ие, мен нима деяпман, сиз нима деяпсиз?! — деб шўрлик камбағалнинг фиғони фалакка кўтарилибди. — Уйим тор, кундузи ўтирганда ёки тик турганда бир амаллаб чидаса бўлади-ю, кечаси жой етмаганидан ҳаммаимиз ёнбошлаб ётамиз — у ёқ-бу ёққа ағдарилиш ҳам йўқ! Ўлганнинг устига тепган қилиб, сиз «Эчки сотиб ол!» дейсиз!..

— Менинг ҳузуримга маслаҳат сўраб келдинг, — дебди оқсоқол насиҳатомуз оҳангда, — мен ақлим етган маслаҳатини айтдим. Қилсанг қил, бўлмасая — ўзинг билсан.

Халқ бекорга оқсоқол қилиб сайламагандир, бир балони билса керак, деб ўйлабди камбағал ва бозордан битта эчки сотиб олибди-да, уйига олиб келиб боғлаб қўйибди. Шу кундан бошлаб уйдаги аҳвол дўзахдан ҳам баттар бўлиб кетибди. Ахир эчки ҳам уйнинг бир бурчанини эгаллайди-да. Устига-устак, унга ем-хашак керак, кимдир қараш, тагини супуриб-сидириши керак. Илгари жой етмаган бўлса, энди ҳатто ҳаво ҳам етмайдиган бўлиб қопти. Камбағал ақлдан озар даражага етибди. Бир куни жаҳл билан яна оқсоқолнинг ҳузурига отилибди.

— Эй, оқсоқол! — дебди у икки дунёси қоронғи бўлиб. — Берган маслаҳатингизни пишириб енг! Энди ёнбошлаб эмас, отга ўхшаб тик туриб ухляпмиз!

— Жуда қийналиб кетган бўлсанг, — дебди оқсоқол пинагини бузмай, — ўша лангати эчкини сотиб юбор, қутулсан-қўясан.

Камбағал югуриб уйига келибди-да, эчкини бозорга олиб чиқиб, сотиб юборибди. Бир неча кун ўтиб, у яна оқсоқолнинг олдига келибди. Хурсанд, ўзида йўқ шод эмиш.

— Раҳмат сизга, муҳтарам зот! — дебди у таъзим бажо келтириб. — Эчкини сотганимиздан кейин уйимиз кенгайиб, жа бемалол бўп қолди! Ҳар қалай, ёнбошлаб бўлсаям, одамга ўхшаб ерга жой солиб ухляпмиз! Бола-чақанинг севишини айтмайсизми! Илоё, умрингиз узоқ бўлсин, фарзандларингизнинг роҳатини кўрин! Шундай кунларга етказганингиз учун минг раҳмат сизга!..

Мен қайта қуришдан ўша эчкисини сотиб юрган камбағалдай хурсандман. Яхши бўлиб қолди, эркинмиз, бола-чақамиз ҳам хурсанд. Яхши...

Бизда ҳамма нарса буюк. Ҳатто бахтиёрлигимиз ҳам...

Синчков ўқувчи ушбу мақоладаги «Қандай эркин, ҳур замонда яшаймиз, йўқса бу гапларни матбуотда чиқариш қақда эди» деган бахтиёрликни сезиши мумкин. Нима қилай, такрор айтаман, мен ҳам сиз каби, азиз муштарий, «эчкисини сотиб юрганлар»ларданман-да...

«Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида»ги Қонунга кўра, маъмурий ҳужжатни манфаатдор шахс фойдасига бекор қилиш мажлис ўтказмасдан амалга оширилиши мумкин.

Кичкинтойингиз “мен” и СИЗга қараб шаклланади!

Фарзандингизни илк бор қўлингизга олганингиз ва қалбингиз қанчалик энтиқиб, қувончга тўлганини эсланг. Ёқимли лаҳзалар, тўғрими?! Кичкинтойингиз 2-3 ёшларга етди. Айни шу ёшдан фарзандингиз борлиқни сиз орқали таниб, ўргана бошлайди. У синчковлик билан сизнинг ҳаётга, инсонларга муносабатингизни, барча хатти-ҳаракатингизни, турли вазиятларда ўзингизни қандай тутишингизни, ички руҳий ҳолатингизни, яъни бахтлимисиз ёки бахтсиз, хотиржаммисиз ёки асабий, сиздаги шу каби ҳолатларни ўрганади ва ўз онгида акс эттиради.

Шу ёшда унинг ички “мен”и шаклланади. Яъни сиздаги устувор бўлган ижобий ёки салбий хислатларни ўзида акс эттирган кичик бир “шахс” ўсаётганини билдиради. Шу билан бирга ҳар бир болада ички “психологик радар” ҳам мавжуд. Бу орқали гўдак яқинлари ўртасидаги келишмовчиликларни, оиладаги кескин зиддиятларни ҳолатларни ҳис қилади. Психологларнинг аниқлашича, бола 14 ёшга қадар онаси билан битта “психологик киндик” орқали боғланган бўлади. Бундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, агар фарзандингиз нотинчлик, зўравонлик ёки аксинча, унга нисбатан эътиборсизлик бўлган муҳитда улгайса, бу унинг келажагига салбий таъсир этади. Афсуски, бу исботланган. Бундай болаларда кўрқув, ўзига нисбатан ишончсизлик ҳамда стресс даражаси юқори бўлади.

Бола тарбияси, ота-она ва фарзанд муносабатлари, улар ўртасидаги ўзаро келишмовчиликлар янгилик эмас. Бироқ бутунни кунга келиб, ушбу муаммоларни бартараф этиш борасида психологларга бўлган талаб ва мурожаатлар тобора ошиб бормоқда. Катталар томонидан болаларнинг ички руҳий ҳолатини тушунишга интилиши ва бу борадаги мурожаатлари, албатта, биз учун қувонарли ҳол. Аммо оилалардаги носоғлом психологик муҳит, болалардаги руҳий тушқунлик, ота-она ва фарзанд ўртасидаги келишмовчиликлар киши кўнглини гаш қилади. Хўш, нега ота-оналар ўз фарзандларининг ички руҳий ҳолатини, уларнинг айнан нима истаётганини ва асл муаммо нимада эканини англай олмапти? Нега кўпчилик ёшларимиз ўзларига берилган имкониятлардан самарали фойдаланиб, катта мақсадлар билан

олдинга ҳаракат қилишадиган бир вақтда, уларнинг айрим тенгқурлари эса ҳаётда мақсадсиз, кўп вақтларини мобил воситаларию ижтимоий тармоқларда ўзларига таниш ва нотаниш кимсалар билан суҳбатда, кўча-кўйда беҳуда

Кўпчилик ота-оналаримиз бола тарбиясини унинг темпераментига боғлиқ тарзда олиб бориш кераклигини билмайди. Муаммо ҳам аслида шунда. Темперамент бу боладаги ўзгармас туғма сифатлар мажмуи бўлиб, у боланинг асаб тизими хусусиятлари билан боғлиқ.

сарфламоқда? Ушбу мақолани ёзишдан мақсад, кимнидир танқид қилиш эмас, балки жамиятимизнинг бошланғич бўғини бўлиши оила, яъни ота-оналар ва уларнинг фарзандларига амалий психологик ёрдам кўрсатиш ҳамда юқоридаги саволларга жавоб бериш орқали улар ўртасидаги муносабатларни яхшилашдан иборат.

Имкон борича болалар олдида муаммоларингизни ҳал қилманг. Куннинг маълум вақтини улар учун ажратинг. Айниқса, бутунги тезкор замонда ота-оналар бунга унчалик эътибор бермай қўйди. Унутманг, бола ҳамиша самимий суҳбатдошга эҳтиёж сезади. Болани тергаш, унга овозини кўтариб гапириш масалага ечим эмас. Ёки аксинча. Ҳамиша ҳам уни ҳимоя қилишга уринманг.

Бу билан зафлигини оширасиз, холос. Шунчаки, безътибор бўлманг.

Умуман, боланинг ижобий ёки салбий характер сифатлари шаклланиши оиладаги психологик муҳитга

боғлиқ. Бугунги фан-техника жадал ривожланаётган, ижтимоий таъсир кўлами юқори бўлган замонда, ота-оналар маълум психологик билимга эга бўлиши фойдалан холи бўлмайди.

Кўпчилик ота-оналаримиз бола тарбиясини унинг темпераментига боғлиқ тарзда олиб бориш кераклигини билмайди. Муаммо ҳам аслида шунда. Темперамент бу боладаги ўзгармас туғма сифатлар мажмуи бўлиб, у боланинг асаб тизими хусусиятлари билан боғлиқ. Темпераментнинг сангвиник, холерик, меланхолик ва флегматик каби тўрт тури мавжуд. Буларнинг моҳиятини англашингиз учун оддий мисол келтирарман. Масалан, айрим болалар қувноқ, бошқа бири фамгин ва босиқ. Бири онасидан дакки эшитса, кулиб ўйинни давом этади, иккинчиси йиғлаш билан жавоб қайтаради.

Кувноқ, фаол, киришимли болаларни сангвиник турга киргизиш мумкин. Холериклар эса фаол, нутқи раво, шу билан бирга сержаҳл ва сабрсиз бўлади. Ута таъсирчан, тез толиқувчан, янги шароитларга мослашуви қийин, аразчи болаларни меланхоликлар дейиш мумкин. Флегматик турдагилар эса сабрли, вазмин, матонатли, бироқ нутқи ва ҳаракатлари суст ва ҳис-туйғулари кам ўзгарувчанлар. Демак, бола темпераментдан келиб чиқиб, улар билан қандай муомалага киришиш маъқул? Сангвиникларга ортиқча мақтов шарт эмас. Фақат юқори ишонч билдирсангиз бас. Қолганини ўзлари удралайди. Холерик турдаги болаларга ғазаб ва агрессияни кўрсатмаган яхши. Фамхўрликни ҳам ошириб юборманг. Яхшиси мустақил бўлишига имкон беринг. Мулоқот вақтида секин ва оҳиста гапиринг.

Айрим ота-оналар мактабда қониқарсиз баҳо олгани учун фарзандини койишади. Биз кўп дуч келадиган оддий ҳолатлардан яна бири меҳмон олдида дастурхондан ширилик олган болани яқинлари бегоналар олдида уялтиради. Бироқ меланхоликларга нисбатан бундай йўл тутмаган маъқул. Юқорида таъкидлаганимиздек, улар ўта таъсирчан бўлишади. Яхшиси бошқалар олдида уларнинг ижобий томонларини ва ютуқларини мақтанг. Ўшанда сиз кутган натижа бўлади.

Флегматик болалар холериклар сингари фаол эмас. Шу сабабли улардаги пассивликни юмшатиш учун тез-тез тақдирлаб турганингиз нур устига нур. Яна бир муҳим жиҳат, бир шахсда темпераментнинг тўрт тили ҳам мавжуд бўлиши мумкин. Аммо улардан фақатти-на бири устиворлик қилади.

Фарзандим ўта инжиқ, қайсар, шўх ёки жамоага тез қўшила олмайди, деган ўй-фикрларингизга боғланиб қолманг. Унутманг, баъзи салбий хислатларни соғлом оилавий муҳит орқали ижобий томонга ўзгартириш мумкин. Агар сиз фарзандингиз тўғри ривожланиши учун керакли ёрдамни бера олсангиз, жамиятнинг соғлом бир аъзосини тайёрлаётган бўласиз.

Меҳринисо САЙДАЛИЕВА,
амалиётчи психолог

Эълон

«SURXON SAVDO INVEST» МЧЖ очиқ аукцион савдоларига таклиф этади.

2020 йил 13 июль кунин соат 11:00 да Термиз шаҳри “И.Каримов” кўчаси 163 уйда очиқ аукцион комиссияси иштирокида мулкнинг бошланғич баҳоси қадам-бақадам ошиши тартибда ўтказиладиган очиқ аукцион савдосига Сурхондарё вилоят Прокуратурасига тегишли бўлган 1 (бир) дона автотранспорт воситаси қўйилмоқда:

1. 2014 йилда ишлаб чиқарилган 75/590 YAA давлат рақамли “НЕКСИЯ” русумли автомашинасининг бошланғич баҳоси: 29 308 511 сўм.

Талабгорлар автотранспорт воситаси билан Сурхондарё вилоят Прокуратураси ходимлари иштирокида бевосита жойига чиқиб танишишлари мумкин.

Юқоридаги автотранспорт воситаси 2020 йил 10 июлдаги аукцион савдосида сотилмаган тақдирда ёки савдо голиби белгиланган муддатда шартнома имзолангандан бош тортса, шартнома имзолангандан сўнг шартнома шартлари бажармаса, такрорий аукцион савдолари 2020 йил 23 июль ва 3 август кунлари соат 11:00 да бўлиб ўтишини олдиндан маълум қиламиз.

Аукцион савдосига қатнашиш учун жисмоний шахслардан паспорт нусхаси, юридик шахслардан таъсис ҳужжатлари, агар ваколатли шахс қатнашса, ўрнатилган тартибда белгиланган ишончнома тақдим қилиши талаб этилади.

Талабгорлар «Закалат пули тўғрисидаги келишув»ни имзолагандан сўнг объект бошланғич баҳосининг 15 фозидан кам бўлмаган миқдорда закалат пулини «SURXON SAVDO INVEST» масъулияти чекланган жамиятининг Х/р:20208000100512709001. ИНН: 303477661 ХАБ «Трасбанк» Термиз филиали МФО: 01063 ҳисоб рақамига тўлашлари ва қўйидаги ҳужжатларни икки нусхада топширишлари керак: жисмоний шахслар паспорт нусхаси, закалат пули тўланганини ҳақида тўлов ҳужжати, ваколатли шахс қатнашса, ўрнатилган тартибда расмийлаштирилган ишончнома.

Қўшимча маълумотлар олиш манзили: Термиз шаҳри “И.Каримов” кўчаси 163 уй. Телефон (93) 762-68-83.

Иқтисодиёт мутахассисликлари бўйича бакалаврият йўналиши талабалари ўқишини Банк-молия академиясига кўчириши мумкин.

“Бойлик мулкка эгаллик қилишда эмас, балки ундан самарали фойдаланишдадир”

Жамиятдаги ҳар қандай иқтисодий муносабатлар мавжуд объектив зарурият орқали вужудга келади. Шу билан бирга, иқтисодиётда пайдо бўлган барча янгиланишлар ва ўзгаришлар кимнингдир ғояси ҳамда ташаббуси орқали ҳаётга жорий этилади.

Шу ўринда лизинг қандай зарурият туфайли юзага келган ва у ғояни ким яратгани ҳақида фикр юритмоқчимиз. Лизингнинг иқтисодий мазмуни мулккий муносабатлар билан изоҳланади. Чунки ижара муносабатлари мол-мулкка эгаллик қилиш, ундан фойдаланиш ва тасарруф этиш билан боғлиқ жараёнлар замирида шаклланади. Шунинг учун ҳам лизинг муносабатларининг шаклланиши бевосита мулккий муносабатлар ривожланиш босқичлари билан боғлиқ.

Кишлоқ жамиятининг айрим босқичларида ишлаб чиқариш воситалари айрим жамоалар, кейинчалик алоҳида шахслар қўлида тўпланиб борган, айна пайтда жамият аъзоларининг катта қисми ишлаб чиқариш воситаларидан маҳрум бўлган. Бундай шароитда, бир томондан, мулкдорлар ўз тасарруфидаги барча мол-мулкдан бирдангина фойдаланиш имконияти мавжуд бўлмагани сабабли уларнинг маълум қисми ҳаракатсиз туриб қолган. Иккинчи томондан эса ишлаб чиқариш воситаларидан маҳрум бўлган жамият аъзоларининг катта қисми ишсизларга айланган. Бу иқтисодиётга путур етказиб, жамиятда ижтимоий беқарорликни вужудга келтирган. Бундай қарама-қаршиликлар, ўз навбатида, янгича муносабатларнинг шаклланишига олиб келган. Мана шундай қалтис вазиятни ҳал этиш учун ҳаракатсиз қолган ишлаб чиқариш воситаларини ишсизларга вақтинчалик фойдаланишга, яъни ижарага бериш ғояси тузилган.

Тарихий адабиётлардаги маълумотларга кўра, эрамиздан аввалги IV асрда яшаган грек филозофи Аристотель “Бойлик мулкка эгаллик қилишда эмас, балки ундан самарали фойдаланишдадир” деб таъкидлаган. Олим ушбу фалсафий фикрлари билан нафақат лизинг ғоясини яратган, унинг бу фикрлари лизингнинг моҳияти ва аҳамиятини очиб беришда асос бўлиб хизмат қилган, десак, муболага бўлмайди.

Бугунги замонавий лизинг (молиявий ижара) амалиётлари XX асрнинг 50 йилларида АҚШда шаклланиб, ўзининг такомиллашган кўринишига эга бўлган. Иккинчи жаҳон урушидан сўнг мамлакатда са-

ноатнинг гуркираб ривожланиши натижасида катта миқдорда ишлаб чиқарилган технологик ускуналар, денгиз кемалари ва бошқа қимматбаҳо машина-механизмларни пешма-пеш пулга тўхтовсиз сотиш имкониятлари чегаралангани боис, уларни ижарага бериш манфаатли усул экани маълум бўлади.

Акс ҳолда ишлаб чиқарилган товарлар сотилмасдан, иқтисодий бўҳронлар вужудга келиши мумкин эди. Шунинг учун ҳуқуқат томонидан лизинг муносабатларини рағбатлантириш мақсадида катта имтиёзлар кўзда тутилган махсус дастур қабул қилинди. Лекин лизинг буйича давлат томонидан қанча қўлайликлар яратилмасин, ишлаб чиқарувчилар ва истеъмолчилар ижара муносабатларига киришишдан нечоғлиқ манфаатдор бўлишмасин, лизинг авж олиб ривожланиши мумкин эмасди. Чунки уларнинг бошини бирлаштирадиган учинчи воситачи — махсус лизинг компаниялари шаклланиб улгурмаган эди. Бироқ америкаликлар ишбилармонлар ва тadbirkorлар

бу заруриятни тушуниб етди ва 1952 йилда Сан-Франциско шаҳрида ишбилармон Генри Шонфельд томонидан асос солинган биринчи лизинг компанияси “United States Leasing Corporation” эди. Ушбу воқеа замонавий лизингнинг ривожланиши йўлида тарихий қадам бўлди. Мазкур компаниянинг муваффақиятли фаолияти натижасида унинг янги очилган ўнлаб шўъба корхоналари дунёнинг бошқа мамлакатларида ҳам ўз ишини бошлади. Кейинчалик ушбу лизинг компанияси “United States Leasing International” номига эгалланди.

Шундай қилиб, иқтисодиётда мулкдан фойдаланишнинг янги шакли ва такомиллашган махсус тури молиявий ижара — лизинг вужудга келган. Демак, лизинг амалиётларининг замирида, аввало, ижарага асосланган мулккий муносабатларнинг тадрижий ривожланиш босқичлари ётади. Дарвоқе, лизинг сўзи ин-

глизча (“leasing”, “lesson” ва “lessee”) сўзларидан олинган бўлиб, ижара, мулк ижараси деган маъноларни англатади.

“Лизинг тўғрисида”ги Қонуннинг 3-моддаси ва Фуқаролик кодексининг 588-моддасига мувофиқ, тadbirkorлик фаолияти учун фойдаланиладиган истеъмол қилинмай-

га сотиб олувчига хос бўлган ҳуқуқ ва мажбуриятлар берилди ҳамда юклатилди: мулк бевосита сотувчи томонидан лизинг олувчига берилди, лизинг берувчи эса фақатгина мулк қийматини тўлайди. Бу ижара муносабатларига хос эмас;

ижара ва лизинг шартномаларида таваккалчилик турлича белгиланади. Ижара шартномасига мувофиқ, ижарага берувчи мулкни ишлатишга тўсиқ бўлаётган барча етишмовчиликлар учун ижарачи олдида жавоб беради. Лизинг шартно-

диган ҳар қандай ашёлар, шу жумладан, корхоналар, мулккий комплекслар, бинолар, иншоотлар, ускуналар, транспорт воситалари ҳамда бошқа кўчар ва кўчмас мулк лизинг объекти бўлиши мумкин”лиги белгиланган.

Лизинг ва ижара муносабатларининг умумий жиҳатларидан ташқари, кенг асослаб берилган ўзига хос қатор фарқлари ҳам мавжуд:

- ижарадан фарқли ўларок, лизинг муносабатлари лизинг берувчи ва лизинг олувчи билан бир қаторда, лизинг мулкчининг сотувчисини ҳам ўз ичига олади;

- лизингга мулкни ва ишлаб чиқарувчисини танлаш ҳуқуқи сотиб олувчига берилди. Бунда лизинг берувчи лизинг предмети лизингга бериш мақсадида сотиб олинаётгани ҳақида сотувчини хабардор қилади. Ижарада эса сотувчи мустақил ўринга эга эмас ва деярли иштирок этмайди;

- лизингга лизинг олувчи-

Бугунги кунда Ўзбекистонда лизингнинг аҳволи қай даражада? Давлатимиз томонидан ушбу истиқболли соҳани ривожлантириш бўйича биринчи лизинг операцияси 1993 йилда Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки томонидан амалга оширилган бўлиб, Ўзбекистон ҳаво йўлларига чет эл компанияларидан лизинг орқали самолётлар харид қилинган.

Бугунги кунда республика миқдори аксарият лизинг компаниялари томонидан лизинг олувчиларга асосан қишлоқ хўжалиги техникалари, юк ва енгил автомобиллар ҳамда меблиоратив техникалар етказиб берилмоқда. Бироқ қонунда кўрсатилган корхоналар, мулккий комплекслар, бинолар, иншоотлар ва бошқа турдаги ускуналар лизингга етказиб берилмаяпти. Бу эса, ўз навбатида, қонуннинг мазкур талаблари амалиётда умуман ишламаётганлигидан далолат беради.

Лизингнинг амалиётида ҳисоб-китоб тизimini содда-лаштириш лозим. Маълумки, лизинг тўловлари ҳисоб-китобидан лизинг объектининг нархидан келиб чиққан ҳолда фоизлар ҳисобланади ва лизинг шартномасининг бутун муддати даврида амалда бўлади. Амалиётда лизинг олувчилар айнан мана шу ҳисоб-китоб тизимидан норози бўлмоқда. Лизинг тўловларини ҳисоб-китоб қилишда ҳам тижорат банкларидаги ҳисоб-китоб тизimini жорий қилиш лозим. Бунда лизинг олувчи томонидан амалга оширилган тўловни дастлаб лизинг фоизи учун ҳисоблаб, қолган қисмини лизинг асосий қисми сўндириш учун ҳисоблаш ҳамда асосий қарзнинг қолдиқ қисмига фоизлар тўлаш тизimini жорий қилса мақсадга мувофиқ бўлади.

Бу каби камчилик ва муаммолар, тақлифларни узоқ давом эттириш мумкин. Аммо умид қиламизки, мамлакатимиз ҳам бу йўналишда тез орада етакчи давлатлар қаторига қиради.

Ф. ЁДГОРОВ,
Тошкент туманларо
иқтисодий суди судьяси

2020 йил 1 июлдан ўзини ўзи банд қилган шахслар шуғулланиши мумкин бўлган фаолият турлари кўпаяди.

Чигиртка балоси

Маълумотларга кўра, кунлар исиши билан зараркундалар фаоллашиб, кўпайиб кетмоқда. Уларнинг ичида энг хавфлиларидан бири чигиртка. Мутахассислар Туркменистон Республикасидан мамлакатимизга чигирткалар ёпирилиб келганини такидлашмоқда. Улар бу йилги “Коронавирус” пандемияси ва об-ҳавонинг инжиқликлари кузатилаётган бугунги шароитда қишлоқ хўжалигига катта зарар етказишини айтмоқда.

Шуни айтиб ўтиш жоизки, ушбу синобли даврда қишлоқ хўжалиги экинларининг ҳосилини йўқотишга сабаб бўлувчи ушбу ҳосил кушандаси келтириб чиқарадиган оқибатлар, бозорларда маҳсулотлар таннархи ошиб, қимматчилик юзага келишига сабаб бўлиши мумкин. Маълумки, Ўзбекистонда чигиртканинг 150 дан ортиқ тури учрайди, улардан 10 тури қишлоқ хўжалик экинлари, яйлов ва бошқа ўсимликларга катта зарар етказиши мумкин.

Чигирткалар яшаш тарзига қараб 2 гуруҳга ажратилади. Булар тўда ҳосил қилиб яшовчи Мароқаш, Осиё ва воҳа чигирткалари ҳамда тўда ҳосил қилмайдиган маҳаллий чигирткалардир. Кенг тарқалган чигиртка турларидан бири Мароқаш чигирткаси. Ўзбекистонда Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятининг денгиз сатҳидан 250 метр баландликларда бўлган ҳамма ҳудудларида, Навоий, Самарқанд, Жиззах, Сирдарё, Тошкент вилоятлари ва Фарғона водийсининг яйловларида кенг тарқалган. Ушбу чигиртка личинкалари

эрта баҳорда тупроқнинг устки қатлами ҳарорати +10 даражага етганда, яъни март ойининг охирида, баҳор салқин келган йилларда эса апрель ойининг ўрталарида чиқади.

Бу зараркундалар барча қишлоқ хўжалик ўсимликларини зарарлайди. Айниқса, арпа, бугдой, оқ жўхори, тарик, маккажўхори, тамаки, беда, ғўза ва полиз экинларига катта зарар етказилади. Ёппасига кўпайган йилларда ток ва мевали дарахтларнинг барглари билан ҳам озиқланади. Зарарли бу ҳашаротлар Ўзбекистон ҳудудида қадим замонлардан буён мавжуд. Тарихий маълумотларга кўра, ўтган асрнинг биринчи ярмида очарчиликларга ҳам сабаб бўлган.

Бугунги кунда республика бўйича зарарли чигирткаларнинг 122,2 минг гектар майдонда тарқалгани аниқланиб, ҳозирда 112 минг гектар майдонда кимёвий ишловлар ўтказилди. Жумладан, Қашқадарёда 38,1, Сурхондарёда 31, Жиззахда 23, Самарқандда 7,7, Тошкентда 6,1, Навоийда 5,1 минг, Фарғонада 754 Сирдарёда 177, Бухорода 66 гектар ва Андижон вилоятида 40 гектар майдон кимёвий дориланган.

Жаҳонгир НАРЗИЕВ,
Тошкент шаҳар ўсимликлар карантини давлат инспекцияси инспектори

ЖАМИЯТ
Муассислар:
Фўқаролик жамиятини ривожлантириш маркази.
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.
Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.
Ўзбекистон Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликлари

қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди.
Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.
Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.
Ўзбекистон экологик ҳаракати.
Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси.
“Фўқаролик жамияти — Гражданское общество — Civil society” журнали.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ
Тахрир ҳайъати:
Рустам Комилов
Борий Алихонов
Акмал Саидов
Раҳмат Маматов
Нуриддин Убайдуллаев
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Ақтам Хайитов
Адҳам Икромов

Газета тахририятининг компьютер бўлимида саҳифаланди.
“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида chop этилди.
Манзил: Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-614 Адади: 1301.
Жума кўни чиқади.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 2 босма табоқ, Баҳоси келишилган нарҳда.
Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида 2006 йил 0010-рақам билан рўйхатга олинган.
ISSN 2010-7722

Навбатчи: Дилбар Маҳмудова
Дизайнер: Беғали Эшонқулов
100000, Тошкент шаҳри Матбуотчилар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар: (71) 233-72-77, 233-91-55
Реклама ва эълонлар учун: Электрон почта: jamiyat@mail.uz
Газета индекси — 131
“ЖАМИЯТ” дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилмиши шарт.
УЗА яқуни:
Топширилган вақти: 20.45
1 2 3 4 5 6

2020-2021 ўқув йилидан бошлаб, Ўзбекистон халқаро ислом академияси бакалавриятига ўқишга киришга хужжат топширган абитуриентлар учун дастлабки имтиҳондан ўтиш тартиби жорий этилади.

Ўзбекистон Республикасининг “Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида”ги Қонунининг 12-моддасига мувофиқ, ташкилотларнинг ёнғин хавфсизлигини таъминлаш, агар тегишли шартномада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, мазкур ташкилотларнинг раҳбарлари ва улар ваколат берган шахслар зиммасига юклатилади.

Ёнғин хавфсизлигига ким масъул?

Ёнғинларнинг олдини олиш ва уларни ўчириш ишида фуқароларнинг сазй-ҳаракатларини бирлаштириш, муҳандис-техник ходимларни, ишчи ва хизматчиларни бу ишга кенг жалб этиш, ёнғин хавфсизлиги чораларини қўллашга ва ёнғин пайтида тўғри ҳаракат қилишга ўқитиш тизимини янада такомиллаштиришни таъминлаш мақсадида ёнғин-техник комиссияларини ва кўнгилли ёнғиндан сақлаш хизмати бўлимларини ташкил этиш Вазирлар “Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга ошириш чора-тадбирлари ҳақида”ги қарорига мувофиқ амалга оширилади.
Ёнғин-техник комиссиялари ўта муҳим давлат аҳамиятига молик обь-

ектларда, шунингдек, қонун ҳужжатларига мувофиқ хавфли ишлаб чиқариш объектлари жумласига киритилган, портлаш — ёнғинга хавфли муҳитни пайдо қилишга қодир бўлган моддалар ишлатиладиган, ишлаб чиқариладиган, қайта ишлов бериладиган, ҳосил қилинадиган, сақланадиган, ташилладиган, йўқ қилинадиган объектларда тузилади ва фаолият кўрсатади.
Жамшид ПЎЛАТОВ,
Олмасор тумани ФВБ бошлигининг ўринбосари
Санжар САТТОРОВ,
катта сержант

Йигит омон бўлса...

Ангрен шаҳар мудофаа ишлари бўлимида бўлажак Ватан ҳимоячилари ҳарбий хизматга кузатилди.

Маросимда Ангрен шаҳар Нурунийлар кенгаши раиси Э.Карабаев, шаҳар мудофаа ишлари бўлими бошлиғи А.Ғаниев ва ота-оналар иштирок этиб, Ватан ҳимоясига чоеланган ўғлонларга оқ йўл тиланди.
— Она Ватан осойишталигини асраш, чегараларни ҳимоя қилиш ҳамда кўриқлаш ҳар бир ўғлон, мард йигитнинг бурчи — дейди Нурунийлар кенгаши раиси Э.Карабаев.
Тадбирда сўзга чиққанлар ҳарбийларга яратиб берилётган шарт-шаро-

ит ва имтиёзлар тўғрисида ҳам тўхталиб ўтди.
Карантин пандемияси сабабли, тадбир иштирокчилари ижтимоий масофани сақлаб, ўзи ва ўзгалар ҳаётига хавф туғдирмаслик чораларига қатъий амал қилди.
Гавҳар МЎМИНОВА,
Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлигининг Ангрен шаҳар бўлими бош мутахассиси

ЭЪЛОН	“Kafolat Hayot” SK MCHJ Тошкент вилояти филиалига тегишли сугурта полислари йўқолгани учун қуйидаги сугурта полислари ҳақиқий эмас деб ҳисобланади: 0000016, 0000017, 0000018, 0000019, 0000026, 0000028, 0000029, 0000033, 0000037, 0000038, 0000048, 0001066, 0001078, 0001079, 0001092, 0001093, 0001094, 0001095, 0001096, 0001097, 0000031, 0000034, 0000041, 0000043, 0000044, 0000046, 0001071, 0001072, 0001074, 0001076, 0001077, 0001081, 0001082.
ЭЪЛОН	“ALJAXON-OYBEK” масъулияти чекланган жамияти корхонаси банкрот бўлгани сабабли фаолияти тўхтатилганини маълум қилади.

Чучвара

МАЖЛИСДА УНГА:

— СЕН БОЛА, ЧУЧВАРАНИ ХОМ САНАБ
ЮРИБСАН. ШОШМА ҲАЛИ, ЖЎЖАНИ КУЗДА СА-
НАЙМИЗ. БУ ҚАНАҚАСИ, СИРКАНГ СУВ КЎТАР-
МАЙДИГАН БЎЛИБ ҚОПТИ, — ДЕЙИШДИ.

Холиқнинг тепа сочи тик бўлиб кетди. У уч йилдан бери пахта бригадасида бошлиқ. Бригадага ўтишдан аввал парранда фермасида, ундан кейин узумчилик звеносида эди. Пахтага ўтиб ҳеч кимга гап бермай қўйган. Чопиқ ҳам, сугориш ҳам расво. Ана шунинг учун уни бугун тахтага тортиб, роса танқид қилишди. Аммо умрида тузуккина танқид емаган Холиқ бу гапларни шахсиятдан деб тушуниб, ўрнидан туриб кетди.

— Энди менга навбат! Менинг шаънимга жуда кўп ноҳўя гапларни айтдинглар. Ҳаммасига жавоб тайёр: чунончи, сиркаси сув кўтармайдими, дединглар. Нимага шама қиляпганларингни биламан. Узумчилик звеносида ишлаганимда сирка солганман. Лекин, мен уни чуғурчиқ қўқиган гўжумлардан солганман. У сув кўтаралдим, йўқми — ўзим биламан. Иккинчи масалага

ўтайлик: жўжани кузда санаймиз, дединглар. Бундан икки йил олдин парранда фермасини учма-уч қилиб топширганман. Жўжаси ҳам, хўрози ҳам тўппа-тўғри чиққан. Энди учинчи масала: чучварани хом санади, дейсизлар. Мана шу гап менга оғир ботди. Қани айтинглари-чи, менинг чучвара санаётганимни ким кўрипти? Кимнинг уйига кириб чучварага қўл тегизибман? Вообш, мен чучвара емайман.

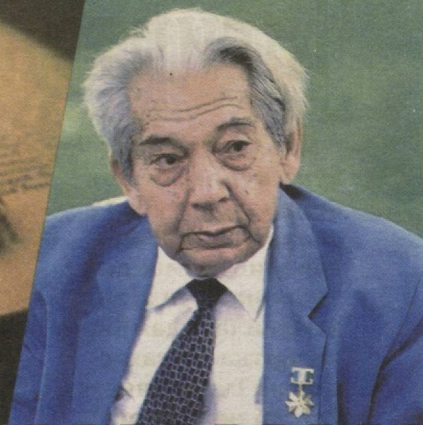
Холиқ асосий масалани четга суриб, гапни чучвара тарафга бурлади.

Унинг эзмалиги меъласига теккан агроном тўнғиллади:

— Э, чучваранг курсин, пахтадан гапир!

— Йўқ, — деди Холиқ қатъий, — мен чучвара масаласини бирёглик қилмасдан бошқа гапга ўтмайман!

Ўтирганлар баравардан ух тортиб юборишди.

Сайд АХМАД,
Ўзбекистон Қаҳрамони,
халқ ёзувчиси

Ҳажсвийлар

— Билмайман. Қанақа соат, қанақа пул? Ўлай агар, тил тортмай ўлай агар, бу одамни ҳам, бу пул билан соатни ҳам билмайман.

— Ёнингда ётади-ю, тилла соат сова қилади-ю, билмайсанми? Ҳозир икковингни ҳам бир ёқли қиламан.

— Билмайман дегман-ку. Нега ишонмайсиз?

Қора йигит алам билан стулга ўтириб қолди. Дард-алам билан пешонасига патиллатиб ура бошлади.

— Қандоқ ишонай, қандоқ ишонай? Шунақа бевафо хотинмисан, мени ўлди деб ўйлаганимдин? Наҳотки кийимларимни ҳам бу ярамасга кийдириб қўйсанг, эғнида ич кийимларим, оёғида шиппагим...

Қора йигит алам билан ўрнидан сапчиб турди-ю, хотинни бўғишга югурди. Хайрият, эшикнинг калити бурнида қолган экан, хотин зина тарафга дод деб қочди. Тонг ёришиб қолган экан, зинага одам йиғилди. Бир аёл аяб бўлмасин деб хотиннинг устига плашини ташлади. Аммо горпроект лойиҳачиси Толибжон ич кийимида дирғизлаб одамлардан мадад сўраб жавдираб турарди. Одамлар бири олиб, бири қўйиб, гапга тушиб кетишди. Биров хотинни беҳаёликда, биров Толибжонни саёқликда, биров қора йигитни кўполликда айбларди. Шу пайт аллақайдан милиция етиб келди. Акт, у-бу тузилди. Одамлар қўл қўйишди. Шундан кейин ҳар учаларини милиция олдига солиб ҳайдаб кетди.

Узоқ тергов, текшир-текширдан кейин уювларини ҳам қўйиб юборишди. Айб лойиҳа бошқармасига тушди. Толибжон ўзи лойиҳалаган, бирини бирдан фарқ қилиб бўлмайдиган уйда алашиб бировни-кига кириб, бировнинг хотини ёнида хуррак отиб ухлаб қолган экан.

(Ушбу ҳикоя ёзилмасдан олдин шаҳар лойиҳа бошқармасида тасдиқланган. Ишқал топган танқидчилар авторга мингиллаб юрмасинлар).

Эгизак

ухлади-қолди.

Толибжон мудраб, аранг уйига етиб келди. Иккинчи қаватга чиққанида ҳам кўзи биё-биё бўлиб, тикка турганича ухлаб қолгудек ҳоли бор эди. У шу мудраганича эшикка калит солиб очди-ю, хотинини уйғотиб юбормаслик учун фақат коридор чирогинигина ёқиб, ўрта уйга ним қоронғи ёруғлик тушириб қўйди. Ётоқхона эшигини секин очиб, ичкарига мўралади. Хотини пишиллаб ухлайпти. У яна эшикни гичиллатмай бекитиб ечина бошлади. Бугун тузаттирган хотинининг тилла соатини, олган маошини чўнтагидан олиб, столга қўйди. Оёқ учиди юриб ваннахонага кирди.

Толибжоннинг хотини сержанжал хотин бўлса ҳам баъзи пайтларда ундан меҳрибон одам топилмай қоларди. Қаранг, ваннахона қозигига Толибжоннинг янги ич кийимларини илиб қўйибди. Магазиндан бугун олганга ўхшайди. Бу албатта, эрим ювиниб, кийиниб олсин дегани-да.

Толибжон шундай қилди. Ваннага тушиб, иссиқ сув оқизди. Жони кириб бирпасда ювиниб олди. То бадани қизариб кетгунча янги сочиқка ишқалади. Янги ич кийимларни кийиб, ётоқхонага атир совундек йилтираб кирди. Хотини ҳамон ухлайпти. Толибжон кўрпанинг бир чеккасини кўтариб, аста хотиннинг ёнига кириб, орқасини ўғирганича

Толибжон қанча ухлаганини билмайди. Тўс-тўполондан уйғониб кеди. Хотини додлади. Толибжоннинг белига бир тепки тушди. Кўзини очиб қараса, қоп-қора бир йигит кўзидан ўт чақнаб тепасида турибди. Хотин кўрпага бошини буркаб, дод устига дод солади. Қоп-қора йигит Толибжоннинг гирибонидан бўғиб, ўрнидан турғизиб қўйди. Кейин кўрпани очиб, хотинни ҳам тик турғизди. Толибжоннинг газаб-и келди.

— Кимсиз? — деди Толибжон титраб-қақшаб.

— Ўзинг кимсан? — деди қора йигит, уни сенсираб.

— Менми, мен, Толибжон.

— Қанақа Толиб? — деди яна ўдағайлаб қора йигит.

— Қанақа Толиб бўларди, Толибдақа Толиб-да.

Қора йигит алам билан уни бир калла қилган эди, хотинининг олдига бориб тушди. Толибжон шундоқ қараса, хотин унинг хотини эмас. Қора йигит энди хотинга ўдағайлай бошлади.

— Бу ким? — деди у Толибни кўрсатиб.

— Худо ҳаққи, танимайман. Энди кўряпман.

— Энди кўряпман? Шунақа-ми?

Қора йигит столда ётган бир даста пул, тилла соатни олиб хотинига олди.

— Бу нима? Совғаларми? Биз бунақа соат олиб беришга ярамаймизми?

Эколўғия ва биз

(Зарарлик касб)

Трестнинг ҳисоб-китоб ишлари бошлиқнинг таъбири билан айтганда, мўшунӣ. Битта хайҳотдек катта хонада бош бўғолтир, учта ёрдамчиси, тўртта кичик бўғолтир, иккита ҳисобчи ва кассир Донохон ишлайди. Хонадагиларнинг Донохондан бошқа ҳаммаси чекадиганлардан. Чекандан ҳам тутунини тутунга улаб чекадиган кашандалар. Айниқса, Хидиров деган биттаси бор, бай-бай-бай, сигаретни чекяптими, саяптами билиб бўлмайди. Кўз очиб юмгунча олдидаги тогорадек кулдон тахта омборхонасидаги хода уюмига ўхшаб қолди. Чекиш авжга чиққан пайтларда ким қаерда ўтиргани кўринмай кетади. Шундай пайтларда қоғозларни тимирскилаб топиб, бир хонада бўлишларига қарамай, бир-бирлари билан телефонда гаплашишади.

Донохон тамаки тутунидан сасиб-бижиб уйига келганда қайнонасидан, эридан эшитадиганини эшитилади.

— Ҳой келин, нима бало, чилимининг сувига бош ювганмисиз, сасиб кетибсиз-ку.

— Йўқ, — дейди пичинг билан эри. — Бизди хотин чилимди сувига бош ювмаган, тамакини қайнатиб «пепси-қўла»

қилиб ичган. Э, боре, атир-патир суртиб ол, бўлмаса кечаси нариги уйга чиқиб ётаман.

Бу хил ҳаёт жонига теккан Донохон кашанда ҳамхоналари устидан вазириликка шикоят ёзиб юборди. Шикоятга ҳалеганда жавоб келавермади. Икки-уч марта телефон ҳам қилди. Охири, қўнғироқ қилганида, аризангиз коллегияда кўриладиган бўлди, деб жавоб қилишди. Охири, вазирилик коллегиясининг қарори келди. Қарорда Донохоннинг маоши узоқ қаҳратон шимол конларида, газ ва кимё санатиди, атом электр станцияда ишлайдиганлар маоши билан тенглаштирилган эди. Ва шу ойлик устига қўшимча етмиш фоиз компенсация тўлансин, ҳамда у ҳар куни бир пакет сут, 50 мисқол сарёғ билан таъминлансин, саражатлар режадан ортиқ етиштирилган маҳсулот ҳисобидан олсин, деб кўрсатилган эди.

Бу қарордан Донохоннинг кўнгли унчалик тўлмади. «Тамаки тутунидан сасиб кетган жемпирларингга, қўйлагу кастюмларингга, сочларингга ўрнашиб қолган сассиқ ҳидга ким кампенсация тўлайди» деб нолиб, вазириликка яна ёзди.

Ҳозир Донохон коллегиянинг адолатли қарорини кутмоқда.

Давлат геология қўмитаси таъсисчилигида Геология фанлари университети ташкил этилди.

ҚИСКА
САТРАЛДАР
ЎҚИНГИ